

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

In Festo S. Martini Episcopi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

risalem ei intellectum natura, sed non etiam gratia affectum dedit: sed nihilominus ex infimis istis facile satis animadvertere est, quàm inventus sit fidelitatis expertus, non autem similiter caruisse prudentiâ. Nisi tu fortè alium aliquem putas esse, qui dictus est ^e callidior cunctis animantibus serpens. Fortè etiam non incongruè dicimus, quoniam eo ipso tam irrevocabilis casus eius, irreparabilisque collisio fuerit, quòd ex his quas diximus alis, sicut in parte dextera nulla affuerit, sic in læva nulla defuerit. Non ita sanè duo illi quos prophetica nobis visio commendavit stantes, & adstantes Domino maiestatis. Cuius etiam duabus (ut dictum est) alis caput velant; ipsa equidem sua admiratione, in qua delectantur feliciter, ac veneratione in qua sublimiter gloriantur. Duabus etiam pedes, fidelitate videlicet atque prudentia. Porro duabus volant, natura ut diximus perspicaciâ, & efficaciâ gratia. Sane mediam quasi quandam longitudinem nudam visibilemque relinquunt, longanimitatem dico & benignitatem DEI ad pœnitentiam homines invitantis. Omnibus enim cernere est quemadmodum solem suum super bonos & malos oriri faciat, & pluat super justos & injustos. Hac nimirum charitate verus ille Salomon quasi quædam media sua constravit propter filias Hierusalem ^f: ut quibus altiora se quærere, & profunda vestigare non licet, in his saltem mediis valeant exerceri, & ad sublimium subtiliumque exinde rerum contemplationem promoveri aliquando mereantur. Cæterum nequissimus ille ex hac visione, & in præsentem torquetur acrius, & gravius cruciabitur in futuro. Primum quidem quòd ipsam nobis longanimitatem benignitatis invidet, deinde quòd nequaquam sibi ipsi hac saltem occasione provideat ut ad pœnitentiam adducatur.

Diabolis quæ
 ale compellat,
 que minus.

e Gen. 3. 2

At Seraphim
 omnes conve-
 niunt.

Caput & pe-
 des Domini
 velant; sed
 media relin-
 quunt conspi-
 cua, id est Dei
 longanimita-
 tem & beni-
 gnitatem.

f Cant. 3. d

IN FESTO S. MARTINI EPISCOPI,
S E R M O.

Puto sermonem à nobis expetit tam vester iste conventus, quàm adventus harum honorabilium personarum, quas de longinquo gratulamur adesse. Sanè audirem eos ipse libentius: sed quoniam eligunt, imò & exigunt magis ut loquar, mihi, si non licet audire eos, eis necesse est obaudire. Et quidem vivus est nobis fermo tam multa mansuetudo eorum, qua videlicet meritis sanctiores, dignitate superiores, sapientia locupletiores, non modo ad visitandos, sed etiam ad audiendos nos dignati sunt declinare. Efficax eruditio, & omni digna acceptione doctrina. Si quidem non verbo & lingua, sed opere & veritate nos admonent imitato-

Exemplum hu-
 militatis in

Sermones S. Bernardi,

K k k

runt,

*Auditoribus
suis commen-
dat.*

a Luc. 2.

b Matt. 3.

runt, mites esse, & humiles corde. Sic Maria Elizabeth petiit, conjugatam virgo, ancillam domina, Præcursoris matrem Judicis mater, Dei genitrix servuli genitricem ^a. Sic postmodum JESUS etiam ipse Joannem adiit, & adiit baptizandus, utpote quem decebat implere omnem justitiam ^b. Vos quoque, reverendi Patres, deteriorem nobis non facitis partem vestram. Ad audiendum quippe quàm ad loquendum velociores, etiam inter ipsos qui vestro magis eguerant documento. Nam nos quidem, quia omnem non possumus implere justitiam, vel nonnullam vobis exhibere curamus; justum esse non ignorantes inferiorem Superioribus obedire.

c Ioan. 3.

*In terra ori-
mur & mori-
mur.*

d Gen. 3.

e Psal. 118.

Sed unde loquemur? *Qui terra est, de terra loquitur*: ait vox illa clamantis ^c. De terra ergò loquamur, qua de terra subsistimus, & in terra. Audite quiq; terrigenæ & filii hominum, vobis dicimus, & de vobis. In terra orimur, in terra morimur, revertentes in eam undè sumus assumpti. Hic nobis angustus introitus, morà brevis, sola mors certa. Cogitur totus Adam iudicium portare quod meruit. Dilatus est vehementer, multiplicatus est & replevit terram. Attamen velit nolit, quantumq; recalcitret, universus adhuc fert sententiam quam excepit. *Terra, inquit, es ^d, & interram ibis*. Gravis equidè sententia, sed non sine grandis misericordiæ temperamento. Dura admodum, sed si merita penfes, indulgentiæ plena. Siquidem non minus iuste peccanti diceretur terra es, sed ex hoc sub terram ibis. Justus foret etiam tunc justus Dominus, & laudabilis nimis. Dignus planè qui laudaretur, sed non ego idoneus qui laudarem. Alioquin tunc quoq; nihilominus verè dicerem, si tamen dicere possem ^e: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*. At non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: sed nos qui vivimus, benedicimus Domino. Pepercisti ergo creaturæ tuæ, pepercisti gloriæ nominis tui, ut descendentem de Hierusalem, minimè tamen usq; in Hierico patereris abduci. Semivivus adhuc relictus in via, semilaudare possum: ubi totus vixero, ibi totus erumpam in laudem, & dicent omnia ossa mea: Domine, quis similis tibi? Propter hoc nempe cum iratus fuisses, misericordiæ meministi, non damnans hominem in loco perditionis; sed in loco afflictionis humilians. Quid caufaris homo, quid sententiam quereris duriolem? Terræ addictus es, factus è terra ut ipsa tibi sit patria, quæ materia fuit.

*f 2. Cor. 3. a
g Ioan. 4. c*

Sed audire, inquires, velim; quia spiritus es, & ad spiritum ibis. Siquidem etiam spiritus sum, quod ad animam pertinet; nec portionem hanc mei dubitaverim potiolem. Audivi sane ab Apostolo ^f, quia *Domini spiritus est*, & ab ipso Domino, *quia spiritus est Deus g*. Nec modo spiritus, sed spirituum pater. Ut quid ergò tenet me mater carnis, quia

caro ex parte; spirituum pater non recipit, cum ex parte sim spiritus? Scio, feio, agit hoc non tam substantia ipsa quam culpa. Sicut enim peccatores spiritus inter cœlum & terram ventosum hoc medium tenent, unde & potestates huius aeris nominantur. ^b: sic peccata nostra inter nos & DEUM separant inter Creatorem patremque spirituum, & spirituales utique creaturam. Traxit animam corpus in regionem suam, & ecce prævalens opprimit peregrinam. Factum est nempe talentum plumbi non aliunde tamen, nisi quia sedet iniquitas super illud. Corpus enim aggravat animam, sed utique quod corrumpitur ⁱ: corrumpitur autem, imò etiam Apostolo teste ^k, mortuum est propter peccatum. Itaque licet quodammodo cœlum sit homo, cœlestibus sine dubio spiritibus similis, substantia simul & forma, substantia quidem quoniam spiritualis, forma verò quia rationalis est: minimè tamen levare eum duo ista sufficiunt, ut mereatur audire, quia cœlum es, & in cœlum ibis. Frustra gloriatur de libertate arbitrii, quæ in mente est: captivus ducitur in legem peccati, quæ in carne est. Nam etsi forsitan videretur duplex funiculus posse alteri æquè duplici prævalere, ut videlicet quem sibi terra gemino quodam jure tanquam patria pariter & materia vendicat, ob geminam nihilominus quæ prædicta est, substantiæ scilicet & formæ similitudinem, cœlum quoque recipiat ut cœlestem: sed jam triplicatus inferior ille & deorsum trahens peccato equidem accedente funiculus, nisi illinc quoque occurrerit gratia, non rumpetur. Sanè ubi illa adfuerit, haud dubium quin solvatur facile gravis iste quo trahimur, imò quem trahimus funiculus iniquitatis. Hæc enim inter nos & DEUM non separans intervenit, sed reparans & coniungens.

Itaque ibo mihi ad montem gratiæ, & colles miserationum, quarum thesauros omnes repositos audio penes Christum. Ibo ad eum qui est plenus gratiæ & veritatis, si fortè accipiam aliquid de plenitudine illa, imò si fortè accipiar in plenitudine illa: ut cum cæteris aliquando membris occurram in menturam ætatis plenitudinis Christi. Nemo quippe ascendit in cœlum: nisi qui descendit de cœlo ^l. Fidelissimus planè & benignissimus mediator, qui quidem non discrevit, sed fecit utraque unum, medium parietem maceriæ solvens, donans nobis omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti ^m, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: exspolians principatus & potestates, traduxit confidenter palam triumphans illos, pacificansque per sanguinem suum quæ sunt in cœlo, & quæ super terram. Propter hanc nempe salutem, quam in medio terræ erat operaturus, non confestim sub terra posuit hominem, sicut pe-

^b Ephes. 2.2

ⁱ Sapient. 9. d
^k Rom. 8. b
Cur in homine celestis portio non prædominetur terrenæ; cum homo ex utraq; constet.

Gratiâ huc quæpius est.

^l Ioan. 3. b

^m Coloss. 2. c

Cur DEVS hominem peccando

*eam non
illico dele-
rit.*

*Cur homo ere-
cto ad caelum
vultu condi-
tus.*

*Caeli & terra
discrimen.*

*Ordines An-
gelorum &
eorum nomi-
na mysteriis
plena.*

*Caelum à ce-
lando dictum,
quod celet seu
abscondat o-
mnia.*

n Psal. 44. c

cando moverat, sed in terra. Siquidem respirandum est nobis, & nullatenus desperandum donec in terra adhuc interim constituti & suscipere caelum possumus, & suscipere data optima & dona perfecta desursum à patre luminum, à patre spirituum, à patre misericordiarum. Nam & propterea rectum fecit hominem, etiam corpore ipso, & os homini sublime dedit, cum prona utique spectent animantia caetera terram: ut attollens ad sidera vultus illicò suspiret, ubi tam beatam & perennem conspicit mansionem.

Non enim piè & fideliter intuentibus nobis vehementissimum quoddam incentivum amoris, & provocatio flagrantissimi desiderii est visio ipsa tam lucidissimæ regionis? Non sunt stellæ caeli similes glebis terræ. Inter splendorem Solis, & caliginem soli huius, non parva distantia est. Forte tamen hic quoque nonnulla, sed in suo genere pulchra videntur, & hæc ipsa undique mixta non pulchris, ut aurum in luto, gemma in sterquilinio, liliū inter spinas. Tota pulchra es patria mea, & macula non est in te: tota pulchra es, absque eo quod intrinsecus latet. Quid illud? Nempe illi beati angelici spiritus, & animæ Sanctorum, quæ jam ingredi meruerunt in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei. Sicut enim sunt corpora terrestria, sic sunt & corpora caelestia, sed longè vero alia caelestium gloria, quàm terrestrium: sic sunt caelestes spiritus & terrestres, nec minor sane distantia inter eos. Angeli, Archangeli, Virtutes, Principatus, Potestates, Dominationes, Throni, Cherubim & Seraphim. Benè nomina novi. Fortè hoc totum est. Quid enim amplius copiam terrigena de caelestibus, carnalis homo de spiritualibus & divinis? Veruntamen etsi ignoro quid lateat in his tantis appellationibus, illuc equidem certissimè novi, quòd magnum & mirabile aliquid sub tanta verborum maiestate clausum sit & signatum. Non sine causa caelum hoc dicitur: plane eximium nescio quid celatur in eo. Celatur inquam, sed tamen non negatur fidei usquequaque. Videre enim nobis datur in terra ipsam exteriorē caeli pulchritudinem non adire: Internam quoque gloriam secretorum eius, etsi non comprehendere conceditur, vel audire. Videmus patriam, sed à longè salutamus; odoramus illas delicias, non gustamus.

Enimvero non sine causa Unigenitus qui est in sinu Patris, ipse nobis in regione hac umbræ mortis quam inhabitamus, caelestium gloriam spirituum sanè per fidem enarrat, corporum verò per speciem manifestat. *Audi, inquit, filia & vide.* Et factum est. Quorsum ista? *Inclina, ait, aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui.* Vult nos ponere contumaciam, discere obedi-

dientiam, apprehendere disciplinam. Vult nos etiam obhvici posteriora, desplicere inferiora, terrenos mores & vitia genuina defere, cœlestia sapere, superna quære, anterioribus inhiare. Vult & illum tantum decorem domus suæ ingenuam concupiscere creaturam: quo scilicet in eandem imaginem transformetur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu, ac proinde concupiscat etiam rex decorem illius, utique spiritualem. Sed in quo visus ille inquis, vel auditus inclinare me aurem & obaudire monet? Nam quòd desiderium pariat, manifestum est.

Obedientiam commendat à variis obedientia exemplis Calorum, Angelorum,

Sanè ergo considera universam hanc cœlestium gloriam corporum incessanter legibus obtemperare divinis, nec unquam sibi positas in tam continuis motibus metas excedere temporum, aut locorum terminos transgredi constitutos. Sed & ipsos spiritus tam sublimes audi omnes administratorios esse, & in ministerium mitti dignantissimum, ut ne indignum dicam: minimè tamen puto reperies in scripturis aliquando quenquam illorum vel contradixisse mittenti, vel erga ipsos tam inferiores se, propter quos in ministerium mittebatur, saltem tenuiter fuisse commotum. Exempla sunt obedientiæ, si diligenter attendas, eo sane acceptabiliora, quo in materia digniori. Sed novi quid ad ista submurmurat sensus hominis, & cogitatio prona semper ad malum. Quid tu mihi, inquit, Elementorum proponis obedientiam supernorum? Quasi vero aut sensus ullus in eis, aut ulla vigeat deliberatio rationis, & non potius agi ipsa, quam agere videantur. Quid vero vel ipsorum Angelorum obedientiam sic commendas? Sentiunt quidem angeli, sed delectabilia sola obedientes equidem Creatori, sed tam felici quàm facili voluntate. Quidni obediant? Semper enim vident faciem Patris, quem videre perfecta beatitudo, æterna gloria, summa voluptas est.

Abrahami obedientia.

Produc nobis, Domine, Patriarchas & Prophetas, viros obedientes præceptis tuis, obedientes ex voluntate, obedientes contra propriam voluntatem. Factum est, exhibetur nobis (ut cæteros brevitatis causa præteream, exhibetur, inquam nobis Abraham ad præceptum Domini exiens de terra sua, eiiciens ancillam & filium ejus, etiam charissimum filium Isaac immolare paratus. Quid hic humana astutia poterit cavillari? Forte respondeat, quoniam multifariè multisque modis apparens eis Deus, suscipiebatur hospitio, participabat convivio, animabat alloquio, instruebat consilio, donabat filijs, illustrabat victorijs, divitijs cumulabat. Quid dices, cum venerit Christus factus obediens Patri usque ad mortem, mortem autem crucis? Multum, inquit, per omnem modum. Quando enim Unigenitum Dei Patris, Dei virtutem, & Dei fa-

Christi Domini,

pietiam Christum quando præsumerem æmulari? Oblatus est quia ipse voluit, quando & quantum voluit passus est, utpote verus quidem homo, sed verus nihilominus Deus. Imò verò ne ipsam apostolicam obedientiam afferas velim: quos nimirum juxta Propheticam promissionem oculis suis vidisse constat præceptorem suum, & auribus suis vocem audisse monentis. Unde & unus eorum expressius scribens ait: *Quod*

e 1. Ioan. 1. a

audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus & manus nostræ palpaverunt de verbo vitæ. Quidni relinquerent omnia, quidni ad omnia sequerentur tantæ præsentis majestatis? Quid ego non facerem, si mihi eadem copia præstaretur? Sed non fecit taliter omni nationi, non præeunti utique, non sequenti. Siquidem ut multi reges optaverunt videre & non viderunt: sic nihilominus venerunt jam dies quando desideremus videre diem unum filij hominis, nec tamen mereamur.

B. Martini.

Opportunè ergo jam Martinus ad medium veniat, ut de medio fiat occasio peccatorum. Hodie enim ille per omnia similis nobis plane & sensibilis & passibilis, sed & longe post illa patriarchalium & prophetarum tempora visio, & homo purus, nihil de natura divinitatis habens: credens autem in eum quem non vidit, plenus fructu obedientiæ, & virtutum locuples, solum deseruit, polum subiit, terræ commendans quod habebat à terra, spiritum dirigens ad Patrem spirituum: cui fideliter in adoptionis spiritu deservivit. Non fuit cœleste corpus, sed nec spiritus quidem cœlestis, rationale animal, etiam & mortale, terrigena, filius hominis. In terra natus est, in terra educatus, in terra exercitatus & probatus, in terra etiam consummatus. Nec vero patriarcha erat, aut unus ex Prophetis. De quibus sanè in Evangelio veritas ait: *quia lex & propheta usque ad Ioannem.* Multo magis non erat ipse Christus, sed erat tamen Christus in ipso, haud aliter utique quàm per fidem.

d Matt. 11. b

quia lex & propheta usque ad Ioannem. Multo magis non erat ipse Christus, sed erat tamen Christus in ipso, haud aliter utique quàm per fidem.

e Deut. 30. c
f Rom. 10. b
g Heb. 13. b
Christus quomodo præsens
sibi manifestus
Patriarchis,
Apostolis,
nobis.

Enimvero juxta hunc modum etiam modo propè est verbum in corde tuo & in ore tuo, tantum si recto quæsieris corde^e. Nempe Apostolo interpretante verbum fidei istud est, de quo Moyses ait. Unde & alibi idem Apostolus §, *Jesus Christus, inquit, heri & hodie & in æternum.* Hæc æternum quidem ab initio seculi usque ad ascensionem Dominicam, hodiernum verò diem exinde usque ad sæculi consummationem; porro æternum intellige post communem omnium resurrectionem. Nulli horum deest Christus, nulli deest Jesus, nulli deest unctio, nulli salus Patriarchis & Prophetis in visione exhibitus est, Apostolis in humanitate, Martino in fide, Angelis jam in specie. Quam sanè speciem & electis omnibus ostensurum sese promiserat, non quidem hodie,

In Fefto Sancti Martini, Sermo 449

hodie, fed in æternum, Denique jam tranfierat heri, jam illud noftrum
illuxerat hodiernum, cum Apoftoli loquerentur ^b: *Et fi cognovimus* ^b 2. Cor. 5. d
Chriftum fecundum carnem fed jam nunc non novimus. Videtur ta-
men etiam in hoc mane de carnibus Agni nonnihil efle fervatum;
fed quod refiduum eft, utique jam datur igni: quod videlicet ufque
hodie eadem caro nobis, fed fpiritualiter utique non carnaliter exhi-
beatur.

Neque enim eft quòd caufemur nofthro huic negatam tempori, five
eam quæ ad patres veteris teftamenti facta eft, apparitionem, five eam,
quæ Apoftolis exhibita eft, præfentiam carnis ejus. Siquidem fideliter
confiderantibus neutram deefle liquebit. Adefl enim nobis etiam
nunc carnis ipfius vera fubftantia, haud dubium fane quin in facramen-
to. Adfunt revelationes, fed in fpiritu & virtute: ut tempori gratiæ *Chrifti præfen-
tia apud nos.*
quod nunc eft, nihil in ulla gratia deefle probetur. Denique nec oculus
vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis afcendit quæ præparavit
Deus diligentibus fe, nobis tamen revelavit per Spiritum fuum. Nec
mireris quòd carnales eis manifeftationes exhibuit: qui carnalem ejus
præftolabantur adventum. Nobis enim tanto efficacior gratia & reve-
latio dignior neceffaria eft, quanto nimirum excellentiora conftat efle
quæ expectamus.

Itaque (ut fupra diximus) Martinus ifte Chriftus non fuit, fed ta-
men Chriftum habuit: non quomodò Angeli in præfentia majeflatis;
non quomodò Apoftoli in vifione humanitatis; non quomodò olim lo-
cutus eft in vifione fanctis fuis; fed quomodo eum etiam nunc habet
Ecclefia in fide & facramentis. Non erat ille lux, fed lucerna plane ar-
dens & lucens, De Joanne dictum eft ⁱ. Sed fi illum protulero, puto ⁱ Ioan. 5. f
dicetis: Maximus hominum eft, plusquàm propheta eft, etiam angelus
eft Dei Patris, ficut ipfe teftatur ^k: *Ecce mitto angelum meum* &c. Et ^k Luc. 7. d
Martinus lucerna erat ardens & lucens: eum faltem non pigeat imitari.
Sed imitari in eo quod eft imitabile, non autem quod mirabile exhibetur.
Ad menfam divitis fedes hodie, diligenter confidera quæ tibi apponun-
tur. Difcerne inter cibos & vafa ciborum. Illos enim juberis tolle-
re, fed non illa. Dives eft ifte Martinus, dives in meritis, dives *In fanctis alia
imitanda, alia
miranda.*
in miraculis, dives in virtutibus, dives in fignis. Diligenter ergo
confidera, quæ apponuntur tibi, quænam videlicet ad admiratio-
nem, quæ vero ad imitationem. Aut certè quia fequitur in fcrip-
tura illa ^l, *quoniam talia oportet te præparare*: diligenter con-
fidera quid apponitur, & in quo. Suscitavit Martinus tres mor-
tuos, quot nimirum Salvatore legerat fufcitaffe. Reddidit vi-
fura

B. Martini
miracula.

sum cæcis, surdis auditum, mutis loquelam, claudis gressum, aridis fospitatem. Evasis divina virtute pericula, proprii corporis obice flammam repulit, immanem sacrilegæ machinæ molem columna parili è cælo descendente prostravit, leprosum mundavit osculo, curavit oleo paralyticam, dæmones vicit, angelos vidit, futura prævidit.

SS. Miracula
spectanda, ut
glorie divine
testimonia.

Verum hæc quidem cæteraque ejusmodi altissima quæ fecit magna, quidni mirifica quædam vasa dixerim divitis hujus, auro gravia, gemmis micantia, pariterque materia & opere preciosa? Noli in his saporem quærere, sed mirare splendorem. Luceat in hujusmodi lucerna nostra, ut in lumine ejus videamus lumen, quod quidem purum prout in se est, necdum prævalens intueri. Non enim est iste lux, sed ut testimonium perhibeat de lumine: & appareat tibi interim gloriosus Deus in Sancto suo dum non potes ad gloriam ejus sicut est in seipso. Cæterum ne putaveris ornatas quidem Martini lampades, sed vacuas inveniri, non est fatua virgo: habet in vasis oleum; habet vinum in phialis; habet intra paropsides istas ciborum copiam, delicias utique spirituales? ut non modo videant & mirentur, sed edant pauperes & saturentur, atque in illis quidem Dominum laudent: porro in his vivant corda eorum. Alioquin quomodo mortui laudabunt te Domine: Ut ergo sit jucunda decoraque laudatio in admiratione etiam vivant ex imitatione, & ut avidius sumant delicias, ipsa quoque divitias curiosius contemplantur. Sic nimirum inter splendorem & fervorem lucernæ hujus vicariis quibusdam affectibus discurrendum, ut nobis alter ex altero commendetur & ex mutua collatione uterque complacitior fiat. Siquidem humilis fuit & spiritu pauper iste Martinus, sicut ut evidentissime probat effectus ipse divinæ gratiæ, quam profecto tam multam nisi multum humili non dedisset.

Et grata sit
SS. Laudatio
subsequi debet
imitatio.

B. Martini
humilitas &
paupertas.

Ut tamen pauca virtutum ejus indicia promam, *pauperem illum spiritu* beatus novit Hilarius, cum imponere ei diaconatus officium tentans, nec prævalens, quod indignum sese vociferatur: Exorcistam eum esse præcepit, in quo quidem locus injuriæ videretur, sciens, nimirum, quod humiliorem ordinationem minimè repudiaret. Pauper fuit, veste sordidus, crine incultus, facie despiciabilis: quæ quidem licet in electione ejus à quibusdam malevolis objecta fuissent, in ipso tamen Episcopatu, sicut scriptum est *, penitus non mutavit. Denique quia verè pauper fuit spiritu Martinus, pauper & mendicus meruit nominari. Audio vero *mansuetudinem* ejus, suo illo Sulpitio sic scribente. Tantam adversus omnes injurias patientiam assumpserat, ut cum esset summus Sacerdos impunè etiam ab infimis clericis læderetur, nec propter id eos, aut loco unquam amoverit, aut à sua quantum in ipso fuit charitate repulerit: quod

* Sulpit. de
Vita Mart.
cap. 7.
Mansuetudo
ejus. Sulpit.
Dial. 3. cap.
20.

In Feste Sancti Martini, Sermo. 451

quod quidem in Brixio manifestè probatum, omnes vos arbitror meminisse. Eum nempe ex omnibus sibi successorem elegit, & de tanta post futura adversitate præmonuit: postremo in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, ad cujus os aures suæ fuerant cum responderet homini, qui de eo sciscitabatur: Si illum delirum quæris, prospice eminus. Ecce cælum solito sicut amens respicit. Crebro siquidem homo Dei, utpote terram despiciens cælum suspiciebat. Nempe sciebat ad hoc sese (ut supra meminimus) rectam in corpore accepisse staturam, sciebat illic esse thesaurum suum, sciebat illic sedere in Patris dextera Christum suum, sciebat nunquam sese donec illuc perveniret, quod desiderabat assecuturum. Unde & hoc ipsum, quod delirus vocabatur in terra, merito non attendit, cujus nimirum conversatio esset in cælis, cujus oculi in capite suo. Sanè illuc etiam lachrimæ ejus à maxilla ascendere consueverant, quibus sic abundabat, ut solet pro illorum quoque qui obrectatores sui videbantur, flere peccatis.

Iniuriarum
oblivio & be-
nevolentia erga
Brixium.

Sanè quantum *justitiam* esurierit, tum in cæteris ejus actibus, tum specialiter in idolatriæ persecutione probatum est, in templorum destructione, in statuarum dejectione, in successione lucorum. Ubi se quoque aliquando non est veritus dare discrimini, ut occasio tanti criminis de medio tolleretur. Nam *misericordem* eum in paupere se expertum Salvator ipse apud Angelos gloriabatur, datam sibi medietatem vestis ostentans. Utinam nobis etiam miseris apud summum Iudicem (in cujus admirabile tabernaculum introivit) misericordiam illam exhibere dignetur, qua & illos olim morti destinatos, & tormentis varijs deputatos eripuit, pro quibus ante terreni judicis januam nocte media scribitur jaciisse. Quomodo enim non audiet eum nunc, qui tunc quoque fecit audiri? Porrò *munditiam* cordis ejus illud vel maxime indicat, quod non est confusus inimico loquens in porta. Nihil in me, funeste, reperies, Abrahæ me sinus recipit. Nam in opere *pacificorum* feliciter plane consummans labores suos, licet dierum suorum finem non ignoraret, clericos tamen adiit dissidentes, inter quos reformata pace, in pace ipse quievit.

Zelus eius &
suis justitia.

Charitas &
misericordia
erga proximos.

Munditia cor-
dis & totus in-
tegritas vita.
Studium pacis
& concordia.

Cæterum *persecutiones* quas sustinuit propter justitiam, longum est numerare, quomodo apud Julianum Augustum in civitate Wangionum intrepidus: imò & illato terrore constantior, custodiæ mancipatus est, ut inermis postero die Barbaris opponeretur; quomodo circa Alpes sub securi, quam in verticem ejus latro vibrabat, securissimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arianus graviter infectatus, multisque appetitum injurijs tandem de civitate exturbavit: quomodo & alibi prius adversus sacerdotum perfidias acerrimè pug-

Patientia per-
secutionum.

nans, supplicijs fuit affectus, publice virgis caesus, inde quoque exire compulsum est: quomodo item in cujusdam fani everfione, cum gentilis eum stricto gladio peteret, nudam cervicem praebuit percussuro, donec ille extolens ad ictum dexteram, cecidit resupinus: quomodo alter eum cultro ferire voluit, sed ferrum de manibus ejus elapsum, repente disparuit. Pro quibus omnibus dubium non est multipliciter coronari eum, qui quidem etiam non semel effectu consummatae passionis, sed toties martyr fuit affectu devotissimae voluntatis. *Commedite jam amici & bibite, & inebriemini, charissimi. Sic enim vivitur, & in talibus vita spiritus vestri. Nisi forte beatos praedicat sermo divinus, qui mortuos suscitant, caecos illuminant, morbosos sanant, leprosos mundant, paralyticos curant, daemones imperant, futura praenunciant, miraculis coruscant, & non magis pauperes spiritu, mites, lugentes, esurientes & sitientes justitiam, misericordes, mundicordes, pacificos, persecutionem propter justitiam sustinentes.*

Idem dicit Sulpit. v. infra.

Beati non qui prodigiis, sed virtutibus insignes.

B. Martini mira obedientia, resignatio, & promptitudo ad labores.

* Sulpit. Epist. 3. ad Bassul.

Exemplum obedientiae B. Martini ad novos se labores effertur elegantissime commendatur.

Math. 17. a

Ignoscite mihi, Fratres, exemplum Obedientiae paulominus praeterivi; quod quidem vel solum juxta praepositum ordinem in Martino quoque nobis convenit exhiberi. Sane moram facimus, sed ut arbitror bonum est nos hic esse: tardius enim hodie venimus ad Martinum. *Domine, inquit, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem: fiat voluntas tua.* O vere sanctissimam animam! o inestimabilem charitatem! o obedientiam singularem! Bonum certamen certasti, cursum consummasti, fidem servasti, de reliquo superest tibi corona justitiae quam reddet tibi Dominus hodie justus Judex: & adhuc dicis, Non recuso laborem, fiat voluntas tua. Obtulisti plane Isaac; unicum illum quem diligis, quod in te est, jugulasti; immolasti singulare gaudium tuum pia devotione paratus redire iterum in pericula, innovare certamina, denuo subire laborem, sustinere tribulationem, prolongare tentationem, deinde differri adhuc ab illa tanta felicitate & diu desiderata societate spirituum beatorum, atque in hujus mortalitatis arumnas ab ipso introitu gloriae revocari: postremo (quod maximum est) a Christo tuo peregrinari diutius, si modo ipse voluisset. Nec sane dubium quin ampliolem gratiam mereatur, qui paratum se exhibet etiam ante mandatum, quam qui obedire satagit post mandatum. Magna quidem obedientia vestra Angeli sancti, sed quod dicere audeam pace vestra, nescio an inveniatur in vobis quisquam paratus in tale aliquando ministerium mitti, in quo necesse habeat non videre faciem Patris. Magnum est Petre, quod Dominum secuturus omnia reliquisti, sed audivi te in monte dicentem, ubi transfiguratus est coram vobis: *Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula.* Non est hoc, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. Paratum cor tuum Martine, paratum cor tuum, sive manere in corpore, sive dissolvi & esse cum Christo. *Et*

In Fefto Sancti Martini, Sermo. 453

Et magna quidem in horrenda morte securitas, magna in visione Christi desideranda, & tam ferventer ac singulariter desideranda, perfectio reperitur: sed id quidem longe amplius per omnem modum, quod qui mori non metuis, imò qui tanto desiderio præsentiam Domini concupiscis, vivere quoque non renuis, & expectatione molestissima fatigari: in quo enim alio non obedire potuerat, qui in hoc tanto articulo tam devotè clamabat, *fiat voluntas tua?* Hæc ergo pars nostra fit, fratres, in convivio hodierno, hanc nobis obedientiã in mensam pauperis, imò jam divitis hujus appositam diligenter consideremus, scientes quoniam ipsa est quæ à nobis exigitur, ipsa quam oportet nos præparare, ut singuli quique dicamus: quia *paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua.* Nec modo semel, aut in parte, sed paratum cor meum Deus, paratum cor meum, paratum ad utrumque, & in nullo tuam præscribens dispositionem. Forte hoc cupio & specialiter & vehementer, sed ne quidem illud recuso: sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Desidero requiem, sed non recuso laborem, fiat voluntas tua.

Nec mori timuit, nec vivere recusavit.

Pfal. 118. b

Nam licet ratio temporis non potuerit præstare martyrium, gloriã tamen martyris non carebit, quia voto atque virtutibus & posuit esse martyr & voluit.

Ita Sulpit. Epist. 2. ad Aurel.

DE S. CLEMENTE PAPA ET MARTYRE,

SERMO.

Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus^a. Audiat peccator & irascatur, dentibus suis fremat & tabescat. Deprehensus est in astutia sua, cecidit in foveam quam fecit, in laqueum incidit quem tetendit. Invidia siquidem diaboli mors intravit in orbem terrarum, sed ecce preciosa facta est mors sanctorum. Audi igitur hostis vitæ, mortis auctor attende. Quid valet jam fraus tua, versutia tua quid nocet? Imò verò, ut plus doleas, etiam omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt sancti^b. Neque enim aliter quam ipsa (quæ tui est operis) de te hodie Beatus Martyr, cujus solemnia celebramus, morte corporis triumphavit: fecit siquidem de necessitate virtutem, poenam peccati in meritum gloria commutavit? fidelem se probavit in modico, ut dignus inveniretur supra multa constitui. Modicum namque erat & omninò modicum quicquid prius acceperat anima illa beata, quantum ad eam gloriam quam præsentem promeruit passione. Omnis enim delectatio hujus mundi, universa ejus gloria, quicquid denique in eo concupiscitur, prorsus modicum est, in illius felicitatis, in illius gloriae, in illius beatitudinis comparatione: si tamen vel modicum dici debet, & non potius nihilum, vapor ad modicum parens. Acceperat beatus

a Psal. 115. c

b Rom. 8.

Sancti ipsa morte de diabolo mortis auctore triumphant.

Omnia hujus vitæ bona comparatione futurorum non nisi modicum aut potius nihilum.